

Sygn. akt I PZ 27/11

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Małgorzata Gersdorf

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko Centrum Kultury w E.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 grudnia 2011 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 19 lipca 2011 r.,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w E. – Sąd Pracy wyrokiem z 21 marca 2011 r., ... 226/09, oddalił powództwo J. B. przeciwko Centrum Kultury w E. o przywrócenie do pracy.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, określając wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 51.984 zł. Uiszczyła opłatę podstawową od apelacji w wysokości 30 zł. Wysokość opłaty stosunkowej od apelacji została ustalona przez Sąd Okręgowy na kwotę 2.600 zł. Po wezwaniu o jej uiszczenie powódka wystąpiła z wnioskiem o zwolnienie jej od opłaty od apelacji co do kwoty 2.570 zł, powołując się na trudną sytuację finansową.

Sąd Okręgowy w S. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 19 lipca 2011 r., ... 13/11, zwolnił powódkę od opłaty stosunkowej od apelacji ponad kwotę 1.000 zł oraz oddalił jej wniosek w pozostałej części. Sąd Okręgowy stwierdził, że wniosek powódki zasługiwał na częściowe uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 100 ust. 2 i art. 101 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości lub w części, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów. W ocenie Sądu Okręgowego powódka jest w stanie, bez uszczerbku koniecznego utrzymania siebie, ponieść opłatę od apelacji w kwocie 1.000 zł.

Powódka wniosła osobiście sporządzone zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego, kierując je do Sądu Apelacyjnego. Wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i zwolnienie jej w całości z kosztów sądowych, powołując się na trudną sytuację materialną. Zażalenie zostało przedstawione do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagała dopuszczalność zażalenia.

Zaskarżone postanowienie wydał Sąd Okręgowy jako sąd drugiej instancji. Na postanowienie Sądu Okręgowego działającego jako sąd drugiej instancji zażalenie przysługuje do Sądu Najwyższego (art. 394¹ k.p.c.), a nie do Sądu Apelacyjnego. W tej sytuacji zażalenie podlegało odrzuceniu z dwóch przyczyn – jako niedopuszczalne i jako wniesione bez zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego.

Zażalenie do Sądu Najwyższego może być wniesione jedynie na te postanowienia sądu drugiej instancji, które są wymienione w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako objęte możliwością zaskarżenia (art. 394¹ k.p.c.).

Według art. 394¹ § 1 k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (pkt 1), a także na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji (pkt 2). Według art. 394¹ § 2

k.p.c., w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c. (w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, od których przysługuje skarga kasacyjna), a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

W związku z przytoczoną treścią art. 394¹ k.p.c. nie może ulegać wątpliwości, że zaskarżone postanowienie – dotyczące odmowy zwolnienia powódki od opłaty stosunkowej od apelacji – nie jest postanowieniem, od którego przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Zaskarżone postanowienie nie jest postanowieniem o odrzuceniu skargi kasacyjnej albo skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie dotyczy kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.), nie stanowi również postanowienia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie (w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c.), gdyż postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są postanowienia zamykające stronie drogę do wydania orzeczenia sądu danej instancji rozstrzygającego istotę sprawy w procesie (wyrokiem) lub w postępowaniu nieprocesowym (postanowieniem), a ponadto postanowienia, które kończą sprawę jako pewną całość poddaną pod osąd, a więc dotyczące całości sprawy i będące ostatnimi orzeczeniami wydanymi w postępowaniu (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1). Przeciwnie postanowień kończących postępowanie w sprawie są natomiast postanowienia kończące w postępowaniu jedynie zagadnienia incydentalne, uboczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 1996 r., III CKN 12/96, OSNC 1997 nr 4, poz. 41 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999 nr 5, poz. 87). Taką materię obejmuje postanowienie oddalające wniosek strony o zwolnienie jej od kosztów sądowych.

Nowe brzmienie art. 394¹ k.p.c., wprowadzone ustawą z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 69, poz. 592), umożliwia zaskarżenie do Sądu Najwyższego postanowień sądu drugiej

instancji co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Jednakże w tej normie prawnej nie mieszczą się postanowienia sądu drugiej instancji dotyczące kosztów sądowych, w tym zwolnienia od opłat sądowych. W art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. chodzi o koszty procesu w rozumieniu ustawowej definicji tej kategorii pojęciowej zawartej w art. 98 § 1 k.p.c.

Zgodnie z treścią art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c. zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie sądu pierwszej instancji, którego przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia. Powołany przepis nie dotyczy zaskarżania postanowień sądu drugiej instancji do Sądu Najwyższego. Nie stosuje się go również odpowiednio do postanowień sądu drugiej instancji. Zakres przedmiotowy postanowień sądu pierwszej instancji zaskarżalnych zażaleniem do sądu drugiej instancji oraz postanowień sądu drugiej instancji zaskarżalnych do Sądu Najwyższego jest wyraźnie odmienny. Możliwość zaskarżenia zażaleniem postanowień sądu drugiej instancji jest ograniczona przedmiotowo w art. 394¹ k.p.c., który nie przewiduje zaskarżenia zażaleniem do Sądu Najwyższego postanowień sądu drugiej instancji dotyczących zwolnienia strony od kosztów sądowych. Nie są to postanowienia kończące postępowanie w sprawie i nie dotyczą również kosztów procesu w rozumieniu art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Treść art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że wyliczenie postanowień, na które przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, jest wyczerpujące. W tym katalogu nie mieści się postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, a więc zażalenie nie jest dopuszczalne, co uzasadnia jego odrzucenie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2009 r., II PZ 3/09, LEX nr 521927, z 8 października 2009 r., II PZ 14/09, LEX nr 559943, z 13 stycznia 2010 r., II CZ 81/09, LEX nr 677772, z 23 marca 2010 r., II PZ 4/10, LEX 668681, z 11 marca 2011 r., II CZ 187/10, LEX nr 784919, 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, LEX nr 847127).

Ponadto zażalenie zostało sporządzone i wniesione przez powódkę osobiście. Tymczasem w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje tzw. przymus adwokacko-radcowski (art. 87¹ k.p.c.). Zgodnie z art. 130 § 5 k.p.c.,

pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87¹ k.p.c. podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zażalenie skierowane do Sądu Najwyższego musi być sporządzone i wniesione przez profesjonalnego pełnomocnika - adwokata lub radcę prawnego. Zażalenie do Sądu Najwyższego sporządzone osobiście przez stronę z naruszeniem przepisów o przymusie adwokacko-radcowskim nie może podlegać zwrotowi (środki odwoławcze nie podlegają bowiem zwrotowi), podlega natomiast odrzuceniu jako niedopuszczalne z innych przyczyn (na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz w związku z art. 370 i 373 k.p.c.) bez wzywania do uzupełnienia braków. Środki odwoławcze i środki zaskarżenia sporządzone z naruszeniem art. 87¹ k.p.c. podlegają odrzuceniu jako niedopuszczalne z powodu braku tzw. zdolności postulacyjnej strony.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c. i art. 373 k.p.c. oraz w związku z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.